

Bijenkasten

De beginnend imker zal meestal gaan werken met de bijenkast die hij het meest in zijn omgeving ziet. Gezien de huidige situatie is de kans het grootst dat het de Spaarkast wordt. Meer dan 60 % van de imkers gebruikt de Spaarkast en imkert op de daarbij behorende manier. Hoe is dat zo gekomen?

De strijd over de beste kast

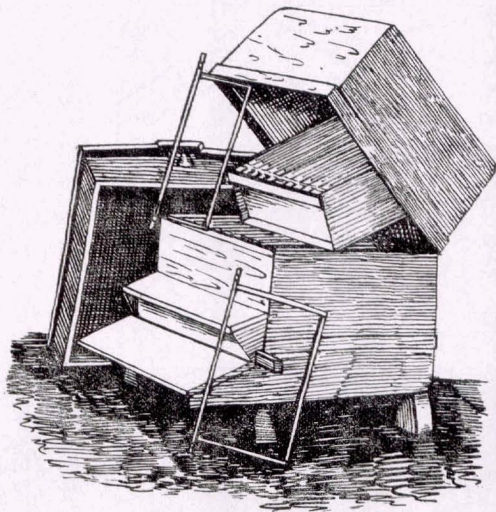
De strijd over de vraag wat het geschiktst is als bijenwoning is hevig geweest en in feite nog niet beëindigd. Het gaat er om een kast te bouwen die de natuurlijke vorm van het bijennest zoveel mogelijk benadert. Heeft het broednest van nature een bolvorm die uitdijdt in de diepte of naar de breedte? Een probleem hierbij is de wisselende vorm en grootte van het broednest. In de winter heeft het volk erg weinig ruimte nodig, maar als de voorjaarsontwikkeling eindigt, is het op zijn grootst. Bovendien zijn drachtgebied en vakbekwaamheid van de imker van veel invloed op de volksgrootte. Het resultaat van de strijd over de beste kast is te zien in oude bijenboeken waar tientallen typen bijenkasten te vinden zijn. Er zijn in deze strijd twee hoofdlijnen te onderscheiden: De ene is een voorkeur voor een groot liggend raam, de andere voor een groot staand raam. Een voordeel van het grote staande raam is dat men het kan splitsen in twee kleinere ramen. De keuze voor het grote raam, liggend of staand, is een keuze voor het ene ongedeelde broednest. De keuze voor het gesplitste staande raam is een keuze voor het aanpassen van de kast aan de grootte van het volk en de eisen van de imker en zijn bedrijfsmethode.

Geschiedenis

De eerwaarde heer L. Langstroth ontdekte in 1851 de bijenruimte en daarmee begint de geschiedenis van de losse bouw. Langstroth ontwierp een eenvoudige kast. Deze kast bevatte tien ramen met als raammaat 45,4 x 23,5 cm en wordt tot op de dag van vandaag nog veel gebruikt. Al spoedig verschenen er kasten met zowel grotere als kleinere ramen. Naast de Langstrothkast is het ontwerp van Dadant heel succesvol. Dadant vond de ramen van Langstroth te laag en ontwierp diepere: 45,4 x 29 cm. Hij behield om praktische redenen de Langstrothbreedte. Daarmee dacht hij zijn maten beter ingevoerd te

kunnen krijgen. De oorspronkelijke Dadantkast telde tien ramen. De in Amerika gewijzigde Dadant (M.D.) telt elf ramen en Broeder Adam maakte er twaalf van onder de naam Buckfastkast. Onze Simplexkast is er een van het type met het gesplitste staande raam. Ze is gebaseerd op een Engelse tuinkast met vaste opstelling, de WBC, naar een idee van William Broughton Carr. De heer Kelting voerde deze kast omstreeks 1898 in ons land in. Hij wilde van deze vaste opstelling af en wijzigde daartoe de constructie tot de dubbelwandige Simplexkast die we nu nog kennen

DOOD eenvoudig is de behandeling
der bijen in de
KELTING'S HOLLANDSCHE W.B.C. KASTEN.

met als raammaat 21,8 x 36 cm. Rond 1960 werden de Simplexmaten vastgelegd op het normblad N 1061-50 Bijenkast model Simplex. De Simplex heeft zich in een langdurige praktijk bewezen. De afmetingen van de kast zijn heel geschikt voor bijenvolken in ons klimaat. De gecompliceerde constructie was een probleem bij de naoorlogse overschakeling van de korven naar de kasten. Een eenvoudige kast zou de overstap

bevorderen. De oud-rijksbijenteeltconsulent dhr. ir. J. Mommers stimuleerde het gebruik van de Spaarkast. Deze kast is enkelwandig met dezelfde binnenwerkse maten als de Simplexkast. De Simplex- en Spaarkast zijn echte Nederlandse kasten naar hun bouwkundige uitwerking, maar hun oorspronkelijke maatvoering is Engels. In Engeland worden kasten van deze maat nog steeds veel gebruikt onder de naam Standaardkast.

De huidige Nederlandse situatie

Begin jaren 50 is de overschakeling van de korfimerij naar bijenteelt in kasten een steeds groter vlucht gaan nemen. Het lijkt mij dat deze ontwikkeling flink gestimuleerd is door de rijksbijenteeltconsulent. De Simplex- en Spaarkast werden samen met de Aalstermethode gezien als eenvoudige en doeltreffende middelen om bijenteelt te bedrijven. Het resultaat is dat we nu in Nederland met ramen van één maat werken, wat zowel voor commerciële als vriendschappelijke contacten erg praktisch is. Dit is niet altijd zo geweest, getuige de volgende rij namen van Nederlandse kasttypen. De Koershofkast, Beil's tuin- en reiskast, de hoograam Versteeg, Cancrinuskast en Meierkast. In de tijd dat deze kasten werden ontwikkeld, imkerde men met korven en de strijd om een goede kast speelde zich af tussen voortrekkers. De Simplexkast raakte sinds haar invoering geleidelijk meer in gebruik en toen de tijd rijp was om de korven te verlaten, stapte men massaal over naar Simplex- en Spaarkast.

Problemen bij het afvliegen

Gaarne wil ik als 4e-jaars, en dus nog lang niet volleerd imker uw aandacht voor het volgende vragen. Ik heb een kleine stal achter het huis, met zomers vier volken (twee oude moeren, twee jonge). In het algemeen laat ik mijn bijen met rust. Bijvoorbeeld volken versterken door broed over te hangen, te laten afvliegen, herschikken van het broednest, daar doe ik niet aan. Totdat ik deze zomer de voordelen van het laten afvliegen van een veger op het oude moedervolk (met jonge moer) wilde bekijken. Ik zal dat niet snel weer doen. De veger en het oude hoofdvolk stonden naast elkaar.

Op vrijdag zette ik de af te vliegen veger bovenop het oude hoofdvolk dat ik wilde versterken. Het hoofdvolk verschuif ik een stukje richting de oude plaats van de veger om de thuiskomende haalbijen van de veger op te vangen. Zaterdag was het slecht weer, geen gebeurtenissen te melden. Zondag was het goed weer. In het hoofdvolk zijn 400 tot 700 bijen omgebracht. Volgens mijn theorie kunnen dat alleen maar de jonge bijen uit de veger zijn die al eens hebben voorgevlogen. Ze zijn dus georiënteerd op de oude plaats van de veger. Na het voorvliegen op zondag wilden ze het hoofdvolk in. Maar daar werden ze als indringers gezien, die met lege handen komen en zich niet naar binnen kunnen bedelen. Een massale slachtpartij was het gevolg. Ik vind zo'n moordpartij, die ik als imker uitgelokt heb, bijzonder kwalijk. Wat dat betreft ben ik er trots op dat de jaarlijkse verenigingen van volken zonder ook maar één dode bij, herhaal niet één, verlopen (Krantenmethode plus zeer veel rook boven en onder de krant). In de literatuur ben ik dit probleem bij het laten afvliegen van de haalbijen echter nooit tegengekomen. Wordt dit misschien collectief verzwegen? Kunt u mij hierover nader inlichten? Het lijkt me dat ik niet de enige imker ben die hier mee zit.

W. Vos, Breda

Antwoord: In dit trieste verhaal ontbreken twee aspecten namelijk of er wel of geen dracht was en of het hoofdvolk al weer gesloten broed had. Indien de dracht goed geweest zou zijn, dan waren de uitgevlogen bijen van de veger niet met een lege krop bij het hoofdvolk aangekomen en zouden dus in alle drukte van dit volk wel toegelaten worden. Afvliegen bij ontbrekende dracht geeft ongelukken. (zie: Imkersencyclopedie: Aalstermethode, bladzijde 8). Verder wordt genoemd dat er in het hoofdvolk reeds gesloten broed aanwezig moet zijn.

Joop Beetsma